

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Переробна промисловість - це галузь економіки, яка займається обробкою сировини, щоб виготовити готові товари або продукцію. Вона включає в себе виробництво, яке перетворює сировину на кінцеві продукти, які готові для реалізації на ринку або використання споживачами. Переробна промисловість може охоплювати широкий спектр галузей, включаючи такі, як харчова промисловість, хімічна промисловість, текстильна промисловість, машинобудування, електроніка, лісопильна справа, і багато інших. Вона грає важливу роль в господарстві, оскільки створює робочі місця, приносить прибуток та забезпечує населення різноманітними товарами та послугами.

Наразі в нашій державі склалася складна ситуація, спричинена вторгненням країни агресора, що не могло не вплинути на економічну ситуацію країни в цілому, так і на розвиток переробної галузі зокрема. Як зазначає заступниця Міністра економіки України Надія Бігун: «На сьогоднішній день частка переробної галузі в Україні становить близько 10%. Такий показник ускладнює забезпечення сталого економічного зростання.» [1].

Одним з наслідків війни є посилення регіональної асиметрії розвитку переробної промисловості та стрімкі зрушення в галузевій структурі, які були спричинені як фізичним руйнуванням підприємств та промислової інфраструктури, окупацією територій, міграцією населення на захід і за кордон, так і частково релокацією бізнесу, а також розривом зв'язків з країнами-агресорами. Через цей розрив країна повинна звернутися до пошуку нових постачальників сировини, комплектуючих і збуту виробленої продукції.

Імпортні потоки з цих країн мають бути компенсовані за рахунок:

- переорієнтації на товари з третіх країн;
- збільшення власного виробництва для потреб економіки або заміщення іншою продукцією такого ж призначення.

Це також вимагає створення відповідних просторових умов, таких як: будівництво нових доріг і комунікацій; будівництво та ремонт об'єктів соціальної інфраструктури, переважно житла; сприяти інвестиціям в інноваційні засоби та технології; сприяти розвитку малого та середнього бізнесу тощо. [3]

Потужності переробної промисловості скоротилися внаслідок пошкодження та знищення значної частини активів базових галузей – чорної металургії, хімічної, машинобудівної промисловості. Це призвело до зменшення їхніх часток у структурі промисловості (за винятком машинобудування, яке значною мірою підтримувалося оборонним замовленням) на користь менш технологічних галузей – добувної, харчової, деревообробної (рис. 1) [2].

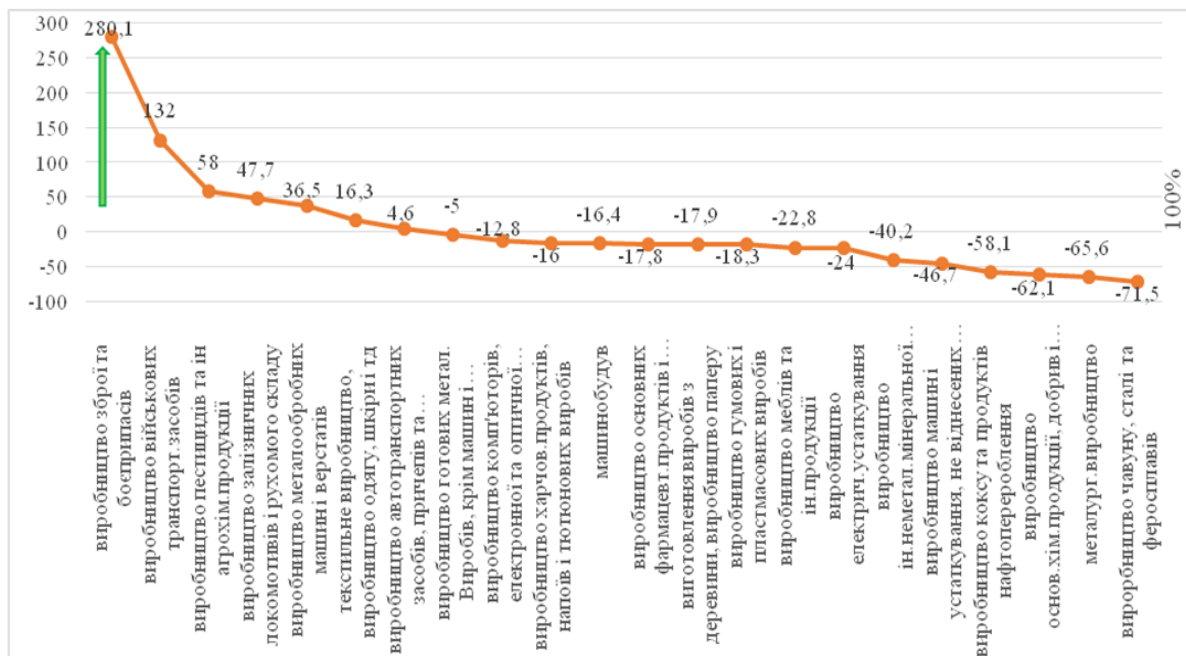

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції за видами діяльності переробної промисловості (I півріччя 2023 р. до відповідного періоду 2021 р.), % [2]

Також Україна мало ефективно використовує сировинний потенціал добувної галузі. Рішенням РНБО України від 16 липня 2021 р., уведеним у дію Указом Президента України від 23 липня 2021 р. № 306/2021, було встановлено перелік металічних руд та неметалічних корисних копалин, які мають стратегічне значення для стійкого розвитку економіки та обороноздатності держави. Проте системна політика, спрямована на сприяння розвитку галузей, зазначених у постанові, ще не вироблена, а планові завдання виконано не в повній мірі.

Однозначно переробна промисловість має важливе значення для ефективного зростання економіки країни, проте зараз підприємства цієї галузі вимушені працювати при наявності значних політичних проблем, а більшість з них перебувають у стані глибокої кризи, що потребує негайного реагування зі сторони держави. З цієї метою урядом було

розроблено низку заходів для допомоги бізнесу, зокрема з метою стимулювання переходу від продажу сировини до її переробки було впроваджено [1;4]:

1. надання фінансового заохочення. В результаті цього було зтворено програму грантів на переробку, яка надає можливість підприємствам отримати до 8 млн.грн. допомоги від держави. Якщо суб'єкт господарювання перебуває і працює на територіях, де не проводяться бойові дії, підприємцям потрібно вкласти 50% вартості проєкту власними коштами, а решту 50% інвестуватиме держава. На деокупованих територіях ця програма має іншу пропорцію: 80% інвестицій надає держава та 20% - власники бізнесу;

2. було розширено програму «Доступні кредити 5-7-9%» для підтримки переробної галузі, що дало можливість бізнесу залучати більше фінансових ресурсів. Ліміт збільшено до 150 млн.грн., а пільговий кредит має більший строк – до 10 років;

3. щоб забезпечити доступним обладнанням аграріїв та інших виробників, розробляється програма підтримки машинобудівного сектору. Її реалізація дозволить виробникам отримати доступ до сучасного обладнання, необхідного для підвищення продуктивності та ефективності сільського господарства;

4. прийняття законопроєкту №9015 "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків", який розширить функціонал та можливості експортно-кредитного агентства;

5. збільшення спільних проєктів з ЄС. Так, на початку 2023 р. в рамках програми ЄС «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП» за інформаційної підтримки Фонду розвитку підприємництва 8 українських кластерів, більшість з яких представляють переробну галузь, виграли грантове фінансування обсягом до 25 тис. євро. У червні 2023 р. закінчився грантовий конкурс від «EU4Business» із підтримки розвитку МСП у сфері харчової промисловості з областей, де ведуться бойові дії. Кожне з 10 відібраних харчопереробних підприємств отримає грант в сумі 10 тис. євро.

Дані програми та ініціативи були розроблені для швидкого й ефективного зміцнення економічної моделі України від сировинного постачальника до виробника якісної продукції із високою доданою вартістю. У випадку, якщо дана урядова стратегія спрацює, це не тільки сприятиме стимулюванню економічного розвитку держави, але й також покращить позиції України на світовому ринку. Проте варто також враховувати й таку особливість переробної промисловості, як конкурентоздатність продукту, що виготовляється. Оскільки якість європейської продукції залишається на доволі високому рівні, переробним українським підприємцям доведеться докласти чимало зусиль для зрівняння позицій.

Отже, станом на сьогоднішній день перед переробною промисловістю України стоїть багато викликів. Варто констатувати той факт, що зараз дана галузь перебуває у найбільш кризовому стані за всю історію незалежності держави. Ключем для вирішення основної маси проблем переробної промисловості є стабілізація зовнішньополітичної обстановки України з подальшим переходом до відпрацювання старих помилок та відточенням внутрішньої державної політики зі стимулювання роботи промисловості. Оскільки українська держава також змінює свій політичний вектор, варто орієнтуватись на пріоритетну роботу з європейським ринком та прийняти комплекс відповідних заходів для ефективного залучення іноземного інвестування, яке за попереднім досвідом може позитивно вплинути на економічне зростання і окремої галузі промисловості, і економіки країни в цілому.

Список використаної літератури:

1. Міністерство економіки України. URL: <http://surl.li/ltbmv>
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Національна академія наук України. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2023/10/231011160008295-7074.pdf>
4. Стан та перспективи розвитку промислового перероблення сировинних ресурсів в Україні. URL: <http://surl.li/mwupj>